

Pri príležitosti 10. výročia od smrti významného českého kňaza, filozofa a teológa
Mons. Prof. Karla Vrátu (december 2004 - december 2014):

Ako si v Ríme na prelome rokov 1987/88 slovenskí bohoslovci poriadne utiahli zo svojho váženého českého rektora pápežského seminára Nepomucenum Karola Vrátu (1925-2004)

Po úspešnom ukončení všetkých skúšok z jednotlivých predmetov na *Vysokej škole veterinárskej v Košiciach* J.V. Timkovič emigroval na Západ 3. júla 1987, tj. tesne pred svojimi štátnicami (štátnymi záverečnými skúškami), čím sa dobrovolne zriekol akademického titulu «MVDr». Promovať za veterinárneho lekára mal 3. septembra 1987 – ale to už bol dva mesiace na Západe a vtedy mal už iné (existenčné) problémy než nostalgicky spomínať na veterinu... Bol to jediný spôsob, ako legálne vycestovať na Západ, lebo po štátniciach a obdržaní doktorandského titulu, by ho už na Západ štátne socialistické orgány nepustili z obavy, že hotový doktor tam ostane. Emigroval zájazdnom cestovnej kancelárie *Čedok* s plánovanou trasou: Mníchov – Benátky (Dolomity) – Viedeň. Nečakane opustil spolucestujúcich už v prvú hodinu zájazdu v Mníchove (NSR), hneď po vystúpení z vlaku a dotknutí sa vytúženej slobodnej zeme ...

Z Nemeckej spolkovej republiky odcestoval do Talianska a do Ríma sa dostal 15. júla 1987, teda temer dva týždne po emigrácii. Od vtedy až do konca septembra 1987 býval na *Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda*, Via Cassia 1415 v Ríme nachádzajúc sa pod ochranným patronátom slovenského rímskokatolíckeho **biskupa Dominika Hrušovského (1926)**, ktorý tam šéfoval (bol rektorom) v rokoch 1973-1992. Oficiálne ho prijal, ako svojho bohoslovca pre slovenskú gréckokatolícku eparchiu v Kanade, gréckokatolícky **episkop Michal Rusnák, CSsR (1921-2003)** a s pomocou multimilionára a uranového princa **Štefana Boleslava Romana (1921-1988)** aj financoval školné a poplatok za pobyt v rímskokatolíckom českom seminári *Nepomucenum* (Pápežskom kolégiu sv. Jána Nepomuckého).

Timkovič sa v Ríme niekedy na jeseň roku 1987 osobne stretol s multimilionárom Štefanom Boleslavom Romanom. Mal typicky rusnácko-huculskú okrúhlu tvár s dobráckym úsmevom. Keď sa tento v priamom rozhovore dozvedel, že Timkovič je prakticky skončeným veterinárom, nadšene zajasal, že je to výborné, keď bude mať odborníka pre svoje plnokrvné jazdecké kone... Timkoviča to vtedy veľmi zarazilo, že všetkými ospevovaný multimilionár sa takto stavia ku kňazstvu a svojim kanadsko-slovenským gréckokatolíckym spoluveriacim... že teda akoby nie oni potrebovali gréckokatolíckeho kňaza, ale jeho pretekárske kone...

Ako budúci gréckokatolícky kňaz mal Timkovič pôsobiť pre Slovákov v Kanade, preto nastúpil na filozofické štúdiá na dominikánskej *Pápežskej univerzite sv. Tomáša Aquinského (Angelicum)*. Prednášky dvojročného základného filozofického štúdia tam boli len v taliančine (končilo sa titulom Bc.), avšak v ďalšom trojročnom teologickom štúdiu sa tam dalo študovať už nielen v taliančine, ale aj v angličtine. To bola vlastne príčina, prečo preň vybrali práve túto vysokú školu – v tom čase to bola druhá najdrahšia pápež-

ská univerzita v Ríme (za štúdiá sa tam plne platilo). Pre kňaza v anglicky hovoriacej Kanade to bolo potrebnéjšie.

Zo *Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda* Timkovičovi i ostatným práve z Československa došlým slovenským bohoslovcem-emigrantom v auguste 1987 zaplatili trojtýždenný kurz taliančiny «v Berlitz» (*The Berlitz Language Centers* v Ríme na Via Cola). O pár dní po skončení kurzu sa presťahovali zo *Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda* (Via Cassia) do centra mesta – do pápežského kolégia *Nepomucenum* neďaleko od Pápežskej Lateránskej univerzity, kde vtedy spoločne bývali a boli formovaní nielen českí, ale aj slovenskí rímskokatolícki bohoslovci-emigranti. Timkovič tu bol formovaný ako bohoslovec v rokoch 1987-1988, kým nevstúpil do Rádu sv. Bazila Veľkého (k bazi-liánom).

V *Nepomucene* mu rektor seminára **o. Karel Vrána (1925-2004)** podaroval, podobne ako i ostatným novým slovenským a českým bohoslovcem, dosť hrubý taliansko-český slovník, ktorý nejakým spôsobom nechal priviesť z Československa.

Takto vyzbrojený Timkovič začal svoje štúdiá filozofie a teológie v taliančine. Krátko nato si kúpil maličký magnetofón a na audiokazety si nahrával prvé prednášky, ktorým na prvé počutie nie veľmi rozumel. Mohol si ich takto počúvať vo voľnom čase viackrát. Učil sa tak nielen náplň prednášajúcej témy, ale aj po taliansky... Faktom však bolo, ako ukázala každodenná prax, že to bolo celkom zbytočné, lebo toľko času ani psychickej sily na opätovné počúvanie prednášok nemal... Veď keď nahrával napr. päť hodín prednášok denne, tak potom by to mal v seminári päť hodín počúvať... A ak náhodou v daný deň toľko voľného času nemal, na druhý deň to už bolo desať hodín počúvania a na konci týždňa 25 hodín – teda celý deň v kuse – a to bez spánku...! Preto prednášky po určitom čase prestal nahrávať. Bol to dobrý úmysel, ale prakticky bol ne-prevediteľný.

«essere, essere ... až se z toho člověk pos(s)ere»

Počiatky na talianskej univerzite boli veľmi ťažké, lebo slovenskí a českí prváci nevedeli spočiatku dokonca ani len rozlišovať jednotlivé slová vychádzajúce z úst prednášajúceho, nieto ešte im aj rozumieť. Talianské slová a vety splývali dokopy a vytvárali v unavenom mozgu ako keby šum padajúceho vodopádu... A najhoršie na celej veci bolo, že samotný predmet prednášok bola filozofia – sama osebe aj v zrozumiteľnej reči ťažko zrozumiteľná. Vo filozofii (náuka o myslení a bytí-existencii človeka) sa veľmi často používalo slovo «byť» (existovať) – po taliansky povedané «essere»... Rektor *Nepomucena*, vždy veselý a pritom veľmi inteligentný a tolerantný, vyše 60-ročný zavalitý český kňaz **Mons. Karel Vrána (1925-2004)** niekoľko rokov od r. 1980 učil filozofiu na Pápežskej lateránskej univerzite v Ríme. Mal ju, ako sa povie, v maličku a okrem toho veľmi dobre poznal tiež jazykovo-psychologické problémy slovensko-českých nováčikov pri ich prvom kontakte s taliančinou. Raz, keď mal ako obvykle dobrú náladu a pýtal sa nových bohoslovcov na chodbe seminára po večeri, ako im to ide s taliančinou, zaspomínal, že jeden z bohoslovcov mu kedysi na podobnú otázku odpovedal, že v škole nepočuje nič iné, len «samé *essere*, až se z toho člověk *pos(s)ere*»... Novým bohoslovcem však vtedy nebolo veľmi do smiechu, lebo skúšobné obdobie sa sedem míľovými krokmi približovalo a fakt nevedeli, ako budú na konci semestra skladať skúšky...

«Tak, a teraz zuby umyt', vicikat' sa a spat'!»

Mons. Karel Vrána bol veľmi váženou a uznávanou osobou aj v oficiálnych talianskych kruhoch. Rektorom Pápežského českého seminára *Nepomucenum* bol vyše pätnásť rokov (1977-1993). Zároveň vedel byť veľmi prístupným aj k podriadeným bohoslovcem. Raz počas jedného zo zimných mesiacov na prelome rokov 1987/1988 si

z neho starší slovenskí rímskokatolícki bohoslovci spolu so svojim talianskym spolubohoslovcom žijúcim v *Nepomucene* **Marcom Nunzim** z Orvietta poriadne utiahli.

Marco Nunzi v tom čase končil teológiu a mal byť o pár týždňov vysvätený na diakona... Mal preto mimoriadne dobrú náladu. Rozsieval ju všade naokolo, najmä u tých českých a slovenských bohoslovcov, ktorí len nedávno imigrovali do Talianska a boli občas v sklúčenej nálade spomínajúc na svoju vlasť (ČSSR), ktorú natrvalo opustili... Nevedel samozrejme ani slovo po slovensky či česky. Raz v istej debate ho postarší slovenskí bohoslovci-beťári, ktorí už boli dostatočne po Taliansku rozhladení a vedeli dobre i po taliansky, naučili po slovensky frázu: «Tak a teraz zuby umyť, vycikať sa a spať!». Keď mu ju preložili do taliančiny, veľmi sa mu zapáčil jej obsah i okolnosti za akých ju slovenskí rodičia zvyknú hovoriť svojim deťom... Ako dobromyseľný papagáj ju v zápätí veselo, neustále a každému naokolo s patričným nábojom nenúteného humoru opakoval ani nejaká starostlivá mamička... Bohoslovci sa pritom smiali do popuku a horlivo opravovali jeho výslovnosť a prízvuk. Všetci ho chválili, smiali sa a potľapkávali ho po pleciach – aký je šikovný a múdry...

Keď ju už vedel pohotovo a úplne hodnoverne vyslovovať, jeden z bohoslovcov raz navrhol, aby to znenazdajky povedal rektorovi. Marco Nunzi, vediac, že bude hrdinom dňa sa na to podujal. Vo vhodnej chvíli, keď mal rektor Karel Vrána dobrú náladu, Marca nahuckali, aby mu ju pred všetkými študentami, práve vychádzajúcimi po večeri z jedálne-refektára, povedal. Marco Nunzi (neskôr, o pár desaťročí nato sa stal súdnym vikárom vo svojej talianskej rímskokatolíckej diecéze v Orvietto) veľmi dobre pochopil o akú beťarinu sa jedná... Pristúpil, všetkými zrakmi sledovaný, znenazdajky k nič netušiacemu rektorovi. Ten sa už práve v dobrej nálade chystal ísť po schodoch z prízemia na prvé poschodie seminára na nočný odpočinok, kde mal svoju izbu... Všimol si, že taliansky bohoslovec mu chce niečo povedať, preto sa zastavil a otočil tvárou priamo k nemu... Marco Nunzi však vtedy dostal strach a na poslednú chvíľu sa akoby zháčil, rozhodol, že to rektorovi nepovie. Ten sa veselo usmial, podával mu ruku a priateľsky sa ho po taliansky pýtal, ako sa má... Rektor totiž pochopil, že mu Talian chce niečo povedať, ale na poslednú chvíľu stratil odvahu, a preto mu takýmto ľudským a veľmi prístupným spôsobom vychádzal v ústrety... Marco Nunzi mu najprv odpovedal na otázku, že sa má dobre a pritom sa nenápadne obzrel po slovenských bohoslovcov, ktorí stáli obďaleč a čakali, ako to dopadne... Nenápadným mrkaním oči ho povzbudzovali, aby to už povedal... Bolo vidieť, že to nepovie, lebo jeho odvaha sa zrazu kdesi vytratila... Chcel byť pred nimi hrdinom... a pritom sa obával, ako to dopadne... Rektor Karel Vrána videl, že mu chce niečo povedať, ale váha, a preto ho svojou prirodzenou milotou povzbudzoval, aby už konečne prekonal svoju neschopnosť a mu to povedal... Konečne, Marco Nunzi v sebe prelomil posledné ľady neistoty a obáv a po slovensky priškrteným hlasom neisto vyhrkol:

— *Tak a teraz zuby umyť, vycikať sa a spať!*

Slovenčina Taliana Nunziho bola tak presvedčivo perfektná, že rektor Karel Vrána neveril vlastným ušiam. Prekvapenie bolo dvojnásobné: po prvé, Talian rozpráva po slovensky a téma bola tiež viac ako aktuálna, lebo sa chystal uložiť na nočný odpočinok... Len tón hlasu pripomínal nejakú matku prihovárajúcu sa k svojmu maličkému dieťaťu...

Na zlomok sekundy zmeravel a naklonil sa tesne k nemu naznačujúc, že nerozumie. Marco Nunzi, celý nesvoj, sa letmo mrkol smerom na všetko pozorne sledujúcich slovenských bohoslovcov a zopakoval to ešte raz, teraz už celkom hlasne a spýtavo pritom hľadel na rektora, ako bude reagovať. Vtedy tento pochopil, že si ho slovenskí bohoslovci doberajú a zachoval sa skutočne profesionálne. Bol prekvapený, že Talian mu

povedal po slovensky vetu, ktorú obyčajne hovorí mama svojmu malému decku pred spáním. Zvážnel a tľapkajúc Taliana po pleci mu odpovedal po taliansky neistým hlasom: — *Bene, bene* (v preklade: dobre, dobre), – a rýchlo sa pratal z chodby vykročiac po schodoch na prvé poschodie, kde sa nachádzala jeho izba...

Vtedy si bohoslovci uvedomili, že to prepískli. Nebol to vtip, ale trápna situácia. Rektor Karel Vrána však opäť ukázal veľkosť svojho charakteru, lebo za tento žartík vyparátený na jeho účet neurobil absolútne nijaké postihy a vždy sa tváril, že sa vtedy vôbec nič nestalo. Bohoslovcov však mrzelo, že si kruto zavtipkovali s vyše šesťdesiatročným dobrým a mimoriadne ľudským českým rektorom... a nikdy viac si už také niečo nedovolili.

z pripravovanej knihy
Jozafát Vladimír Timkovič, OSBM, *Spomienky emigranta*
www.spravy.narod.ru

Za vrchstolom v refektári-jedálni Pápežského českého seminára Nepomucenum v Ríme v roku 1988.

Zľava: sediaci (biele vlasy) slovenský vicerektor seminára (1987-1990) **Mons. František Škoda** (1926), stojací gréckokatolícky episkop pre Slovákov v Kanade redemptorista **Mons. Michal Rusnák** (1921-2003), sediaci český rektor seminára (1977-1993) **Mons. Karel Vrána** (1925-2004).

Foto urobil vtedajší kanadsko-slovenský gr. kat. bohoslovec žijúci v Nepomucene Igor Zdravecký.